

Enric Lluch i Martín

(19.2.1928 - 4.12.2012)

Com els membres de l'Institut saben, el dia 4 de desembre ens va deixar Enric Lluch i Martín, membre emèrit de la secció de Filosofia i Ciències Socials. El president em demana de pronunciar unes paraules com a recordatori, la qual cosa representa per a mi un honor i un compromís personal alhora, ja que vaig voler tenir Enric Lluch com a mestre, en el sentit més ple del mot. Voldria, així mateix, que en les meves paraules se sentissin representats tots els geògrafs i totes les geògrafes de l'Institut, tots els membres de la Secció i les juntes de les dues societats filials amb què Lluch va tenir una relació més estreta: la Societat Catalana de Geografia i la Societat Catalana d'Ordenació del Territori.

Si haguéssim de resumir l'aportació d'Enric Lluch a les ciències socials, podríem dir, sense por d'equivocar-nos, que ha estat un dels principals impulsors de la renovació de la geografia a Catalunya en els darrers cinquanta anys. Professor, erudit, editor, conversador infatigable, impulsor de múltiples iniciatives cíviques i culturals, la seva tasca docent i investigadora ha estat crucial per tal de recuperar la tradició de la geografia catalana estroncada l'any 1939 (l'escola de Pau Vila, de Gonçal de Reparaz, de Miquel Santaló, de Pere Blasi), així com per connectar-la amb les noves tendències de la geografia teoreticoquantitativa i radical.

Nat l'any 1928 a Barcelona en una família de la petita burgesia, catalanista i il·lustrada, el seu pare tenia un taller de cinteria a Horta; va créixer a Vilassar de Mar, localitat de la qual conservava un patrimoni magnífic de records i d'anècdotes amb què sovint puntuava la seva conversa. Es va formar en els mig clandestins Estudis Universitaris Catalans (amb Ferran Soldevila i Jordi Rubió) i es va llicenciar en història a la Universitat de Barcelona (on va tenir com a mestres Salvador Llobet i Jaume Vicens Vives).

A finals dels anys cinquanta, es va desplaçar a la Universitat de Liverpool, tot seguint la fructífera tradició de lectors catalans en la Universitat d'aquella ciutat, tradició

de la qual un dia caldria fer la genealogia. Allí, als trenta anys d'edat, va poder conèixer els vents de renovació i les inquietuds que en aquell moment agitaven la geografia internacional.

De retorn a Barcelona es va incorporar a la Universitat de Barcelona, on va maldar, precisament, per tal d'introduir-hi aquests nous corrents, però en va ser exclòs l'any 1966 per raó de la seva participació a la Caputxinada. Va ser així com l'any 1969 es va incorporar a la Universitat Autònoma de Barcelona, tot just creada. Hi fundaria un Departament de Geografia insòlit, en què s'hi trobaven, certament, geògrafs, però també historiadors, economistes, sociòlegs..., tot inspirant-se en una concepció oberta i integradora de la disciplina, que es trobava als antípodes de l'estèril especialització que tenallava —i tenalla encara avui— els nostres estudis de ciències socials. Encara que sempre es va negar a participar en el sistema funcionarial de l'acadèmia, i col·locat, per tant, en una posició molt atípica, Lluch va ensenyar a l'Autònoma durant més de trenta anys, tot contribuint així, de manera decisiva, no només a la formació de múltiples generacions de geògrafs, sinó també al desenvolupament de la ciència geogràfica en el nostre país i a la mateixa consolidació de la universitat.

Ara bé, parafrasejant la cèlebre onzena *Tesi sobre Feuerbach*, podríem dir que la geografia, per a Enric Lluch, és una disciplina que ha d'ajudar no només a comprendre el món, sinó també a transformar-lo en benefici de la col·lectivitat. Així, la geografia era, per a ell, una ciència social, i la seva pràctica, un compromís cívic. No és doncs estrany que en la seva trajectòria la docència i la recerca es trobin amalgamades, de manera indistinguible, amb la seva implicació en múltiples iniciatives culturals i ciutadanes. N'hi ha tantes que seria impossible anomenar-les totes: del moviment de renovació pedagògica de Rosa Sensat a l'impuls de la *Gran enciclopèdia catalana*, de les múltiples empreses editorials a la implicació en el debat sobre l'organització territorial de Catalunya, d'*Ictineu. Diccionari de les ciències socials als Països Catalans* al Congrés de Cultura Catalana, etcètera.

La seva mateixa integració a l'Institut va ser feta amb aquest mateix esperit de servei. Aquí va tenir, a més, un paper clau en els treballs de la Societat Catalana de Geografia, de la qual va ser vicepresident, i de la Societat Catalana d'Ordenació del Territori, de la qual va ser un dels fundadors, l'any 1977, i de la qual va exercir, així mateix, la presidència.

Rigorós amb ell mateix fins a l'escrúpol, extremament amable i considerat en el tracte, model d'esperit crític i honest, es va distingir sempre per una extraordinària voluntat de discreció, per una predisposició a mantenir-se, sempre que fos possible, en un segon terme. En els darrers anys, va haver de suportar, a més dels embats inevitables de l'edat, el cop terrible de l'assassinat del seu germà Ernest, deu anys més jove que ell.

Rigor acadèmic, compromís cívic i integritat personal. Aquesta és l'herència, el repte si vostès ho volen, que la trajectòria i el magisteri d'Enric Lluch ens han llegat.

Text llegit per Oriol Nel·lo i Colom en el Ple del dia 17 de desembre de 2012

Manuel Mundó i Marcet

(29.6.1923 - 25.12.2012)

Manuel Mundó (Barcelona, 1923-2012), que va morir el passat dia de Nadal, ingressà de jovenet a l'escola del monestir de Montserrat (1932), on era abat el seu oncle Antoni Maria Marcet. A Montserrat professà com a monjo i hi restà fins a l'any 1967. La formació rebuda al monestir va ser decisiva per a desvetllar la seva vocació d'investigador de l'antiguitat tardana i l'alta edat mitjana; vocació que s'afirmà a Roma, on estudià paleografia i diplomàtica a l'Escola Superior Vaticana (1949). Es doctorà en història eclesiàstica per la Universitat Pontifícia Gregoriana (1950); es llicencià en arqueologia per l'Institut Pontifici d'Arqueologia Cristiana (1955), i amplià estudis a París (1950-1951) i a Munic (1954).

En aquesta primera etapa, ensenyà història eclesiàstica antiga, paleografia llatina i metodologia històrica a la Pontifícia Universitat Anselmiana de Roma (1952-1959), i també al monestir de Montserrat (1959-1965).

Havent deixat el monestir (1967), va passar a exercir la docència a la Universitat Autònoma de Barcelona (1968), on va guanyar la càtedra de paleografia i diplomàtica (1981). Paral·lelament va ser professor de l'Escola de Biblioteconomia de Barcelona (1974-1981).

Membre per oposició del cos estatal de facultatius d'arxius, biblioteques i museus, va ser arxiver de l'Arxiu Reial de Barcelona (l'ACA: 1969-1978), fundador i director de